

ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱԳՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱԳՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Ը

**ՔԱՂԱՔԱՅԻ ՄԻՇԱ ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՆԱՆՐԱԳՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 426.1
ՆՈՒՎԱԾԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱԳՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ
ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

21 հոկտեմբերի 2008թ.

Նայասպանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով.
Գ. Նարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ն. Դանիելյանի, Ֆ. Թոխյանի
(զեկուցող), Վ. Նովհաննիսյանի, Ն. Նազարյանի, Ռ. Պապայանի, Վ. Պողոսյանի,

մասնակցությամբ՝ դիմող՝ քաղաքացի Մ. Նարությունյանի ներկայացուցիչ
Ն. Ալումյանի, պարասխանող կողմի՝ ՆՆ Ազգային ժողովի պաշտոնական ներկայա-
ցուցիչ՝ ՆՆ Ազգային ժողովի նախագահի խորհրդական Դ. Մելքոնյանի,

համաձայն Նայասպանի Նանրապետության Սահմանադրության 100 հոդվածի
1-ին կետի, 101 հոդվածի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՆ
օրենքի 25, 38 եւ 69 հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Քաղաքացի Միշա Նարու-
թյունյանի դիմումի հիման վրա՝ Նայասպանի Նանրապետության քրեական դատա-
վարության օրենսգրքի 426.1 հոդվածի՝ Նայասպանի Նանրապետության Սահ-
մանադրությանը համապարասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը քաղաքացի Մ. Նարությունյանի՝ 24.07.2008թ. ՆՆ
սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի հաղորդումը, դիմող եւ պարասխանող
կողմերի գրավոր բացատրությունները, հեղադրելով ՆՆ քրեական դատա-
վարության օրենսգիրքը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայասպանի
Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգիրքն ընդունվել է ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից 1998 թվականի հուլիսի 1-ին, Նայասարանի Նանրապետության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1998 թվականի սեպտեմբերի 1-ին եւ ուժի մեջ է մտել 1999 թվականի հունվարի 12-ից:

«ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին» 14.12.04թ. ՆՕ-57-Ն ՆՏ օրենքի 2 եւ 3 հոդվածներով ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգիրքը լրացվել էր համապատասխանաբար 408.1 եւ 410.1 հոդվածներով, որոնք սահմանում էին նոր հանգամանքների հետեւանքով գործերի նորոգման հիմքերը եւ վարույթ հարուցելու կարգը: Միաժամանակ, «ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին» 25.05.06թ. ՆՕ-91-Ն ՆՏ օրենքով որպես վճռաբեկ բողոք բերելու հիմք, ի թիվս այլոց, ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 406 հոդվածում ամրագրվել էին նաեւ նոր հանգամանքները: «ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին» 28.11.07թ. ՆՕ-270-Ն ՆՏ օրենքի 70 հոդվածով ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի նշված 408.1 եւ 410.1 հոդվածները, ի թիվս այլոց, ուժը կորցրած են ճանաչվել, եւ նշված օրենքի 81 հոդվածով օրենսգիրքը լրացվել է «Դատական ակտերի վերանայումը նոր երեւան եկած կամ նոր հանգամանքներով» վերաբառությամբ բաժին 12.1-ով՝ սահմանելով նոր հանգամանքների եւ նոր երեւան եկած հանգամանքների հիմքով դատական ակտերի վերանայման նոր իրավակարգավորում: Նույն օրենքով նաեւ փոփոխություն է կատարվել քրեական դատավարության օրենսգրքի 406 հոդվածում, որի արդյունքում նոր հանգամանքները դադարել են որպես վճռաբեկ բողոքի հիմք հանդիսանալուց:

2. Զննության առարկա գործի դատավարական նախապարմությունը հանգում է նրան, որ դիմողը Սյունիքի մարզի առաջին արյանի դատարանի կողմից 19.06.2002թ. կայացված դատավճռով մեղավոր է ճանաչվել ՆՏ նախկին քրեական օրենսգրքի 99 հոդվածի 2-րդ կետով եւ դատապարտվել ազատազրկման 10 տարի ժամկետով: Դատավճիռը բողոքարկվել է ՆՏ քրեական եւ զինվորական գործերով վերաքննիչ դատարան: Վերջինս 01.04.2003թ. դատավճռով առաջին արյանի դատարանի դատավճիռը թողել է անփոփոխ: Դիմողի վճռաբեկ բողոքի քննության արդյունքում ՆՏ վճռաբեկ դատարանի քրեական եւ զինվորական գործերով պալատն իր՝ 08.05.2003թ. որոշմամբ վերաքննիչ դատարանի դատավճիռը թողել է անփոփոխ, իսկ վճռաբեկ բողոքը՝ առանց բավարարման:

Ներպետական պաշտպանության միջոցներն սպառելուց հետո դիմողն իր իրավունքների պաշտպանությամբ դիմել է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան. վերջինս իր՝ 28.06.2007թ. վճռով ճանաչել է, որ դիմողի նկատմամբ քրեական գործի քննության ընթացքում Նայասպանի Նանրապետությունը խախտել է «Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին կետը: 25.12.2007թ. դիմողը դիմել է ՆՏ վճռաբեկ դատարան, խնդրելով նոր հանգամանքի՝ Եվրոպական դատարանի վճռի հիման վրա հարուցել վերանայման վարույթ, վերանայել ՆՏ վճռաբեկ դատարանի քրեական եւ զինվորական գործերով պալատի 08.05.2003թ. որոշումը, բեկանել Սյունիքի մարզի առաջին ապյանի դատարանի 19.06.2002թ. դատավճիռը, ՆՏ քրեական եւ զինվորական գործերով վերաքննիչ դատարանի 01.04.2003թ. դատավճիռը: Վճռաբեկ դատարանն իր՝ 21.01.2008թ. որոշմամբ, ղեկավարվելով ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.1 հոդվածով, ՆՏ վճռաբեկ դատարանի 08.05.2003թ. որոշումը նոր հանգամանքներով վերանայելու վերաբերյալ դիմողի դիմումը փոխանցել է Նարավային քրեական դատարան: Վերջինս 28.02.2008թ. որոշում է կայացրել նոր հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման վարույթ հարուցելու մասին, իսկ քրեական գործը դատական քննության նշանակելու մասին 05.03.2008թ. որոշմամբ որոշել է «Դատական ակտը նոր հանգամանքներով վերանայման վարույթ հարուցելու՝ Միշա Էդիկի Նարությունյանի վերաբերյալ ՆՏ քր. օր. 104 հոդվածի 2-րդ մասի 10-րդ կետով քրեական գործով նշանակել դատական քննություն...»:

2008թ. մարտի 14-ին Կրեդի ունեցած դատական նիստի ժամանակ նախագահող դատավորը, պարզաբանելով կողմերի իրավունքները, հայտարարել է, որ վերաքննիչ դատարանի կողմից Մ. Նարությունյանի նկատմամբ 01.04.2003թ. դատավճիռը, ինչպես նաև՝ այդ դատավճռի դեմ բերված վճռաբեկ բողոքները մերժելու եւ դատավճիռն անփոփոխ թողնելու մասին վճռաբեկ դատարանի 08.05.2003թ. որոշումը գրնվում են ուժի մեջ: Դատարանը պարզաբանել է նաև, որ Մ. Նարությունյանն ունի ամբաստանյալի կարգավիճակ, եւ Նարավային քրեական դատարանը քննում է քրեական գործն ըստ մեղադրանքի Մ. Նարությունյանի՝ ՆՏ քրեական օրենսգրքի 104 հոդվածի 2-րդ մասի 10-րդ կետով:

3. Վիճարկելով ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.1 հոդվածի, 426.8 հոդվածի 1-ին մասի եւ 426.9 հոդվածի դրույթների սահմանադրականությունը,

դիմողը գտնում է, որ այդ նորմերը հակասում են ՏՏ Սահմանադրության 3 հոդվածի 2-րդ մասին, 6 հոդվածի 4-րդ մասին, 18 հոդվածի 1-ին և 4-րդ մասերին, 19 հոդվածի 1-ին մասին:

Դիմողը գտնում է, որ վիճարկվող հոդվածներում ամրագրված դրույթները հնարավորություն չեն տալիս անձին վերականգնելու իր խախտված իրավունքներն ու ազատությունները՝ միջազգային իրավունքի սկզբունքներին և նորմերին համապատասխան: Ըստ նրա՝ նոր հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայմանը վերաբերող նորմերը պետք է նախատեսեն դատական ակտերի վերանայման այնպիսի ընթացակարգ, որը հնարավորություն կընձեռեր լիարժեքորեն վերականգնել խախտված իրավունքները և ազատությունները: Տվյալ դեպքում, Եվրոպական դատարանի կայացրած վճռի հիման վրա իր խախտված իրավունքը լիարժեքորեն վերականգնելու միջոցը դիմողը համարում է իր նկատմամբ կայացված դատական ակտերի՝ առաջին արյանի դատարանի մեղադրական դատավճռի, վերաքննիչ դատարանի մեղադրական դատավճռի և այդ դատավճիռներն անփոփոխ թողնելու մասին վճռաբեկ դատարանի որոշման վերանայումը:

Մինչդեռ, ըստ վիճարկվող դրույթների, ինքը զրկված է վճռաբեկ դատարանում վերջինիս որոշման վերանայմանը և առաջին արյանի դատարանի ու վերաքննիչ քրեական դատարանի մեղադրական դատավճիռների բեկանմանը հասնելու հնարավորությունից: Նույնիսկ այն դեպքում, երբ Նարավային քրեական դատարանը վերանայի Սյունիքի մարզի առաջին արյանի դատարանի մեղադրական դատավճիռը, միեւնույն է, իր խախտված իրավունքը չի վերականգնվի, քանի որ օրինական ուժի մեջ կմնան վերաքննիչ դատարանի դատավճիռն ու վճռաբեկ դատարանի որոշումը: Վերջիններս Նարավային քրեական դատարանի կողմից բոլոր դեպքերում վերանայվել չեն կարող: Ուստի, դիմողը եզրակացնում է, որ վիճարկվող հոդվածներով նախատեսված՝ նոր հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման ընթացակարգն անձի խախտված իրավունքի պաշտպանության արդյունավետ միջոց չէ:

Դիմողը գտնում է նաև, որ առաջին արյանի դատարանի կողմից դատական ակտի վերանայումն այնպիսի պայմաններում, երբ շարունակում են ուժի մեջ մնալ վերաքննիչ քրեական դատարանի մեղադրական դատավճիռը և վճռաբեկ դատարանի որոշումը, խախտում է նաև կողմերի հավասարության սկզբունքը:

4. Պատասխանողի ներկայացուցչի պնդմամբ՝ նոր և նոր երեւան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման նորովի կարգավորումը,

վճռաբեկ դատարանին նոր եւ նոր երեւան եկած հանգամանքներով գործի նորոգման գործառույթից ազատելը պայմանավորված է ՆՏ վճռաբեկ դատարանի նոր սահմանադրաիրավական կարգավիճակով, որը պահանջում է այդ դատարանին վերապահել այնպիսի լիազորություններ, որոնք ուղղակիորեն կբխեն նրա կարգավիճակից եւ ուղղված կլինեն վճռաբեկ դատարանի սահմանադրաիրավական կարգավիճակի կենսագործմանը:

Ըստ պատասխանողի՝ ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի վիճարկվող դրույթը որեւէ կերպ չի կարելի դիտարկել որպես նոր եւ նոր երեւան եկած հանգամանքներով գործը վերանայելու իրավունքի, արդար դատաքննության իրավունքի սահմանափակում: Ավելին, գործող դատական համակարգի պայմաններում այս իրավունքների սահմանափակում կդիտվեր նոր եւ նոր երեւան եկած հանգամանքներով քննության վերապահումը վերաքննիչ կամ վճռաբեկ դատարանին, քանի որ գործող վերաքննության կամ վճռաբեկության պայմաններում չէր կարելի գործի ամբողջ ծավալով եւ ըստ էության քննություն ակնկալել: Մինչդեռ առկա կարգավորման պայմաններում ողջ ծավալով ապահովվում է նաեւ դատական ակտերի վերանայման իրավունքը:

Պատասխանողը միաժամանակ ընդունում է, որ նոր եւ նոր երեւան եկած հանգամանքներով դատական ակտերի վերանայման ինստիտուտը դրա կարարելագործմանն ուղղված հետազոտ լրամշակում է պահանջում, որի արդյունքում այն կվերածվի մարդու իրավունքների պաշտպանության գործուն մեխանիզմի: Պատասխանողը վկայակոչելով ՆՏ սահմանադրական դատարանի 09.09.2008թ. ՄԴՈ- 758 որոշումը՝ նշում է, որ օրենսդրական առկա կարգավորման պայմաններում ի հայտ եկած հակասությունների, իրավական բացերի, անհամապատասխանությունների շարունակ անհրաժեշտ է իրականացնել ամբողջ դատական համակարգի կազմակերպման եւ գործունեության համապեքսում՝ հաշվի առնելով ինչպես դատական կոնկրետ արյանի դերն ու լիազորությունները, այնպես էլ մարդու իրավունքների պաշտպանության երաշխիքները:

Ըստ պատասխանողի՝ «Նշված անհամապատասխանություններով հանդերձ, սակայն, ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի վիճարկվող դրույթը չի խախտում ՆՏ Սահմանադրությամբ երաշխավորված՝ մարդու իրավունքներն ու ազատությունները»:

5. ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի վիճարկվող՝ 426.1 հոդվածը սահմանում է.

«Դատական ակտը նոր երեւան եկած կամ նոր հանգամանքներով վերանայում է դատական ակտ կայացրած այն առաջին արյանի դատարանը, որը քննել է համապատասխան գործը կամ նյութը»:

Օրենսգրքի 426.8 հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է.

«1. Դատական ակտը նոր երեւան եկած կամ նոր հանգամանքներով համապատասխան առաջին արյանի դատարանը վերանայում է վերանայման վարույթ հարուցելու մասին որոշման հիման վրա»:

Օրենսգրքի 426.9 հոդվածը սահմանում է.

«1. Նոր երեւան եկած կամ նոր հանգամանքների հիմքով հարուցված վարույթով դատարանը գործի քննության արդյունքում կայացնում է դատական ակտ՝ սույն օրենսգրքով նախատեսված ընդհանուր կարգով:

2. Առաջին արյանի դատարանի դատական ակտն օրենքով սահմանված ընդհանուր կարգով կարող է բողոքարկվել վերաքննիչ դատարան, իսկ վերաքննիչ դատարանի դատական ակտը՝ համապատասխանաբար վճռաբեկ դատարան»:

6. ՆՏ սահմանադրական դատարանի թիվ 1 դատական կազմի՝ 30.07.2008թ. որոշմամբ դիմումը քննության է ընդունվել միայն ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.1 հոդվածի կապակցությամբ:

Դիմումի քննության արդյունքներով, սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ թեև վիճարկվող դրույթում համապատասխան իրավակարգավորումը վերաբերում է գուգահեռաբար եւ՝ նոր երեւան եկած, եւ՝ նոր հանգամանքներին, այնուամենայնիվ, քննությունը պետք է վերաբերի դրա սահմանադրականությանը միայն այն մասով, որով դա վերաբերում է **նոր հանգամանքներով** դատական ակտերի վերանայմանը, քանզի դիմողի նկատմամբ այդ դրույթները կիրառվել են միայն այդ մասով, եւ դիմողը նշված հոդվածների սահմանադրականությունը վիճարկում է միայն նոր հանգամանքների հիմքով դատական ակտերը վերանայելու առնչությամբ, իսկ «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 63 հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ սահմանադրական դատարանը որոշումներ ընդունում է միայն դիմումում նշված առարկայի վերաբերյալ:

Սահմանադրական դատարանը, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 68 հոդվածի 9-րդ մասին համապատասխան, հարկ է համարում պարզել նաեւ

վիճարկվող դրույթի հետ համակարգային փոխկապակցվածության մեջ գրնվող՝ օրենսգրքի 426.8 հոդվածի սահմանադրականության հարցը:

7. Նաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ սահմանադրական դատարանն իր՝ 2008թ. սեպտեմբերի 9-ի ՄԴՈ-758 որոշմամբ լուծել է ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի՝ նոր հանգամանքների հիմքով դատական ակտերի վերանայման իրավակարգավորումը սահմանող համապատասխան հոդվածների սահմանադրականության հարցը, սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում համեմատական վերլուծություն կատարել ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի՝ սահմանադրական դատարանի նշված որոշմամբ ՆՏ Սահմանադրությանը հակասող ճանաչված այդ հոդվածների եւ ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի՝ նոր հանգամանքների հիման վրա դատական ակտերի վերանայման իրավակարգավորումը սահմանող՝ խնդրո առարկա դրույթների միջեւ:

Նամեմատական վերլուծության արդյունքներով սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ դատավարական երկու օրենսգրքերում նոր հանգամանքների հիմքով դատական ակտերի վերանայման իրավակարգավորման մեջ ընդհանրությունները հանգում են հետեւյալին.

- ինչպես քաղաքացիական դատավարության, այնպես էլ քրեական դատավարության շրջանակներում նոր հանգամանքներով դատական ակտը վերանայելու իրավասություն ունի միայն համապատասխան դատական ակտը կայացրած առաջին աստիճանի դատարանը,

- վերաքննիչ եւ վճռաբեկ դատարանները նշված հիմքերով դատական ակտերի վերանայման իրավասությամբ օժտված չեն,

- ինչպես քաղաքացիական դատավարության, այնպես էլ քրեական դատավարության շրջանակներում նոր հանգամանքներով վերանայման ենթակա են միայն առաջին աստիճանի դատարանների դատական ակտերը,

- վերաքննիչ եւ վճռաբեկ դատարանների դատական ակտերը նշված հիմքերով վերանայման ենթակա չեն:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է նաեւ, որ եթե ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի համապատասխան դրույթների բովանդակային մեկնաբանությունը հնարավորություն էր տալիս պարզելու, որ նոր հանգամանքներով վերանայման ենթակա են ոչ միայն գործն ըստ էության լուծող

դարական ակտերը, այլ նաև միջանկյալ դարական ակտերը, ապա ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի պարագայում նման մեկնաբանության հնարավորությունը բացակայում է:

8. «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՏՏ օրենքի 63 հոդվածի համաձայն՝ իրավական ակտի սահմանադրականությունը որոշելիս սահմանադրական դատարանը գնահատում է ինչպես այդ ակտը, այնպես էլ ձեւավորված իրավակիրառական պրակտիկան: Ելնելով նշված հոդվածի պահանջից՝ սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ վիճարկվող դրույթի կիրառման պրակտիկային:

Այսպես, դիմող Մ. Նարությունյանը դիմել է ՏՏ վճռաբեկ դատարան՝ ՏՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 410.1 հոդվածի հիման վրա նոր հանգամանքի հետեւանքով ՏՏ վճռաբեկ դատարանի 08.05.2003թ. որոշումը վերանայելու համար: Ի պատասխան այդ դիմումի՝ ՏՏ վճռաբեկ դատարանը 2008թ. հունվարի 21-ին կայացրել է **վճռաբեկ բողոքը Նարավային քրեական դատարան փոխանցելու մասին որոշում**: Այս կապակցությամբ հարկ է նկատել, որ ինչպես ՏՏ Սահմանադրության, այնպես էլ ՏՏ դարական եւ դատավարական օրենսգրքերի համաձայն՝ առաջին աստիճանի դատարանները, ինչպիսին հանդիսանում է Նարավային քրեական դատարանը, վճռաբեկ գործառույթով օժտված չեն, հետեւաբար, չունեն նաև վճռաբեկ բողոքի քննության իրավասություն: Չնայած նշված հանգամանքին՝ վճռաբեկ դատարանի 2008թ. հունվարի 21-ի որոշմանը հետեւել է Նարավային քրեական դատարանի 2008թ. փետրվարի 28-ի որոշումը, որով վարույթ է ընդունվել քրեական գործն ըստ մեղադրանքի Մ. Նարությունյանի՝ ՏՏ քրեական օրենսգրքի 104 հոդվածի 2-րդ մասի 10-րդ կետով: 2008թ. մարտի 5-ին Նարավային քրեական դատարանը կայացրել է քրեական գործը դարական քննության նշանակելու մասին որոշում: Դատարանը որոշել է. «Դարական ակտը նոր հանգամանքներով վերանայման վարույթ հարուցելու՝ Միշա Էդիկի Նարությունյանի վերաբերյալ ՏՏ քր. օր. 104 հոդվածի 2-րդ մասի 10-րդ կետով քրեական գործով նշանակել դարական քննություն...»:

Դիմողը սահմանադրական դատարան ներկայացված իր դիմումում, ինչպես նշվեց, մասնավորապես նշում է. «14.03.2008թ. փետրի ունեցած դարական նիստի ժամանակ նախագահող դատավորը, պարզաբանելով կողմերի իրավունքները, հայտարարել է, որ վերաքննիչ դատարանի կողմից Միշա Նարությունյանի նկատմամբ

01.04.2003թ. դափնավճիռը, ինչպես նաև՝ այդ դափնավճիռի դեմ բերված վճռաբեկ բողոքները մերժելու և դափնավճիռն անփոփոխ թողնելու մասին վճռաբեկ դափարանի 08.05.2003թ. որոշումը գտնվում են ուժի մեջ»:

Վերոհիշյալից բխում է, որ դիմողի դիմումի հիման վրա Նարավային քրեական դափարանում հարուցված վարույթի շրջանակներում վերանայվում է ոչ թե վճռաբեկ դափարանի որոշումը, այլ առաջին արյանի դափարանի դափնավճիռը, քանզի վճռաբեկ դափարանի որոշումը վերանայելու իրավասությամբ առաջին արյանի դափարանն օժտված չէ. այլապես կառաջանար մեկ այլ անընդունելի իրավիճակ, երբ ստորին արյանի դափարանը վերանայում է վերադաս դափարանի ակտը:

Ավելին, գործի հանգամանքները, մասնավորապես, Նարավային քրեական դափարանի 2008թ. փետրվարի 28-ի որոշումը, 2008թ. մարտի 5-ի որոշումը, դիմումում նշված՝ Նարավային քրեական դափարանում դիմողի գործով 14.03.2008թ. նիստում նախագահող դափնավորի վերոհիշյալ հայտարարությունը, վկայում են, որ Նարավային քրեական դափարանն առաջին արյանի դափարանի դափնավճիռը վերանայում է քրեական գործն ըստ մեղադրանքի Մ. Նարությունյանի՝ ՆՏ քրեական օրենսգրքի 104 հոդվածի 2-րդ մասի 10-րդ կետով, կրկին քննության առնելու միջոցով: Նարկ է նկատել նաև, որ այդ վարույթում դիմողը դափարանում հանդես է գալիս ամբաստանյալի կարգավիճակով: Սահմանադրական դափարանն արձանագրում է, որ նման մոտեցման դեպքում խախտվում է քրեական դափնավարության իրավունքի այնպիսի կարեւորագույն սահմանադրական սկզբունք, ինչպիսին է *ne bis in idem* (միևնույն արարքի համար կրկնակի պատասխանատվության մերժում) սկզբունքը:

Թեև ՆՏ քրեական դափնավարության օրենսգիրքը չի նախատեսում դրույթ, որն ուղղակիորեն կբացառեր նոր հանգամանքներով վերաքննիչ և վճռաբեկ դափարանների ակտերի վերանայման հնարավորությունը, այնուամենայնիվ, հաշվի առնելով առկա դափնական պրակտիկան, այն հանգամանքը, որ առաջին արյանի դափարաններն օժտված չեն վերադաս դափարանի ակտը վերանայելու իրավասությամբ, ինչպես նաև ՆՏ սահմանադրական դափարանի 2008թ. սեպտեմբերի 9-ի ՍԴՌ-758 որոշման մեջ արտահայտված իրավական դիրքորոշումն առ այն, որ առաջին արյանի դափարանի կողմից վերադաս դափարանի դափնական ակտի վերանայումն անթույլատրելի է՝ սահմանադրական դափարանն արձանագրում է, որ ՆՏ քրեական դափնավարության օրենսգրքի խնդրո առարկա հոդվածներով՝ նոր հանգամանքներով դափնական ակտերի վերանայման իրավակարգավորման առաձնահատկությունները (ինչպես քաղաքացիական դափնավարության դեպքում) հանգում են նրան, որ

փաստորեն վերանայման ենթակա է միայն առաջին արյանի դարարանի ակտը և միայն առաջին արյանի դարարանի կողմից:

9. Նաշվի առնելով վերոհիշյալ համեմատական վերլուծության և համապատասխան դարական պրակտիկայի ուսումնասիրության արդյունքները՝ սահմանադրական դարարանն արձանագրում է, որ, ըստ էության, ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի վիճարկվող դրույթներով սահմանված՝ նոր հանգամանքներով դարական ակտերի վերանայման իրավակարգավորումն իր հիմնական ստանդարտությամբ, առանձնահատկություններով և մոտեցումներով համարժեք է այն իրավակարգավորմանը, որը սահմանված էր ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի համապատասխան դրույթներով: Ուստի սույն գործի շրջանակներում սահմանադրական դարարանը հենվում է ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի՝ նոր հանգամանքներով դարական ակտերի վերանայման իրավակարգավորումը սահմանող համապատասխան հոդվածների սահմանադրականության վերաբերյալ սահմանադրական դարարանի՝ 09.09.2008թ. ՄԴՈ-758 որոշմամբ արտահայտած իր իրավական դիրքորոշումների վրա և գտնում է, որ այդ որոշման մեջ արտահայտված իրավական դիրքորոշումները հավասարապես վերաբերում են նաև քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.1 և 426.8 հոդվածներին:

Սահմանադրական դարարանն անհրաժեշտ է համարում, մասնավորապես, մարնանշել ՄԴՈ-758 որոշման մեջ արտահայտված այն սկզբունքային նշանակության իրավական դիրքորոշումը, ըստ որի՝ նոր հանգամանքների հիմքով դարական ակտերի վերանայման համակարգն արդյունավետ կարող է գործել միայն այն դեպքում, երբ կապահովվի նոր հանգամանքների հիմքով դարական բոլոր արյանների ակտերի վերանայման հնարավորությունը, բացառելով ստորադաս արյանի դարարանի կողմից վերադաս դարարանի ակտի վերանայումը:

Սահմանադրական դարարանը հարկ է համարում հավելել, որ նոր հանգամանքներով դարական ակտերի վերանայման լիարժեք և արդյունավետ համակարգի առկայությունն էլ ավելի է կարեւորվում քրեական դատավարության շրջանակներում, քանզի քրեական պարասխանարվություն նախատեսող դարական ակտերն անձի փաստացի վիճակի վրա ազդեցության առումով ունեն առանձնակի նշանակություն, մասնավորապես՝ հաշվի առնելով անձի նկատմամբ հարկադրանքի միջոց կիրառելու և դրանից բխող հետեւանքների առկայության հանգամանքը:

Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ մարդու իրավունքների պաշտպանության երաշխիքներն առավել ապահովված կլինեն այն դեպքում, երբ նոր հանգամանքով դատական ակտը վերանայելու վարույթը հարուցում է այն դատարանը, որը վերջնական դատական ակտ է կայացրել փվյալ քրեական գործով:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայասպանի Նանրապետության Սահմանադրության 100 հոդվածի 1-ին կետով, 102 հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայասպանի Նանրապետության օրենքի 63, 64 եւ 69 հոդվածներով, Նայասպանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426.1 հոդվածը եւ 426.8 հոդվածի 1-ին մասը ճանաչել Նայասպանի Նանրապետության Սահմանադրության 18, 19 հոդվածների պահանջներին հակասող եւ անվավեր՝ այնքանով, որքանով դրանք վերաբերում են նոր հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման իրավասությունը միայն առաջին աստիճանի դատարաններին վերապահելուն եւ առնչվում են միայն վերջիններիս կողմից կայացրած դատական ակտերին:

2. Նայասպանի Նանրապետության Սահմանադրության 102 հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՆՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ